

3. TA'LIM TARBIYA JARAYONLARIDA "LIFELONG LEARNING" KONSEPSIYASI ASOSIDA BO'LAJAK O'QITUVCHISI SIFATLARINI SHAKLLANTIRISH DA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI

Hakimova Nargiza Supxonovna

Buxoro davlat pedagogika instituti dotsenti (PhD)

Janadilova Sayida Rashid qizi

"Boshlang'ich ta'lim" yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'limtarbiya jarayonlarida "lifelong learning" (umrbod ta'lim) konsepsiyasini joriy etish zarurati tahlil qilingan. Uchinchi Renesans davrida ta'lim sifatiga e'tibor va uning jahon miqyosidagi rivojlanish tendensiyalari ko'rib chiqiladi. Maqolada, shuningdek, uzluksiz ta'limni modernizatsiyalashda xalqaro hamkorlikning roli, raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish imkoniyatlari va xalqaro standartlarga asoslangan uzluksiz ta'lim sifatini ta'minlash tizimining asosiy elementlari yoritilgan. Mazkur ishda, shu kabi masalalarni hal etishga oid ilmiy asoslangan tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim, tarbiya, modernizatsiya, modellashtirish, uzluksiz ta'lim, raqamli texnologiya, mehnat bozori, tadbirkorlik, masofaviy ta'lim, kasbiy rivojlanish, innovatsiya, texnologiya, integratsiya, interaktiv, konsepsiya.

ЗНАЧЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ФОРМИРОВАНИИ КАЧЕСТВ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ НА ОСНОВЕ КОНЦЕПЦИИ «НЕПРЕРЫВНОЕ ОБУЧЕНИЕ» В ПРОЦЕССАХ ОБРАЗОВАНИЯ

Хакимова Наргиза Супхоновна.

Бухарский государственный педагогический институт, PhD, доцент

Джанадилова Саид Рашидовна.

Студенка 1го курса "Начального образования"

Аннотация В данной статье анализируется необходимость внедрения понятия «обучение на протяжении всей жизни» в образовательный процесс. Рассмотрено внимание к качеству образования в период Третьего Возрождения и тенденции

его развития на мировом уровне. В статье также освещена роль международного сотрудничества в модернизации непрерывного образования, возможности эффективного использования цифровых технологий, а также основные элементы системы обеспечения качества непрерывного образования на основе международных стандартов. В данной работе даны научно обоснованные рекомендации по решению подобных вопросов.

Ключевые слова: образование, воспитание, модернизация, моделирование, непрерывное образование, цифровые технологии, рынок труда, предпринимательство, дистанционное образование, повышение квалификации, инновации, технологии, интеграция, интерактив, концепция.

THE IMPORTANCE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE FORMATION OF THE QUALITIES OF A FUTURE TEACHER BASED ON THE CONCEPT OF “CONTINUOUS LEARNING” IN THE EDUCATION PROCESS

Khakimova Nargiza Suphonovna.

Bukhara State Pedagogical Institute, PhD, Associate Professor

Janadilova Said Rashidovna.

Student of the 1st stage of “Primary education”

Abstract This article analyzes the need to introduce the concept of "lifelong learning" in educational processes. Attention to the quality of education in the period of the Third Renaissance and its development trends at the world level are considered. The article also highlights the role of international cooperation in the modernization of continuous education, the possibilities of effective use of digital technologies, and the main elements of the system of ensuring the quality of continuous education based on international standards. In this work, scientifically based recommendations for solving such issues are given.

Keywords: education, upbringing, modernization, modeling, continuous education, digital technology, labor market, entrepreneurship, distance education, professional development, innovation, technology, integration, interactive, concept.

Kirish. Uchinchi Renessans O‘zbekistonda uzluksiz ta’limning ta’lim (lifelong learning) konsepsiyasiga faol integratsiyalashuvi davom etmoqda. Bu hayotning barcha bosqichlarida shaxsning doimiy rivojlanishi va kasbiy ishi uchun imkoniyatlar yaratadigan keng qamrovli ta’lim tizimini yaratishga qaratilgan strategik qadamdir.[1] Bu uning ijtimoiy - hayotiy ta’lim ma’nosini bildirib, insonning “doimiy, ixtiyoriy vazifasini rag‘batlantirish” shaxsiy yoki kasbiy sabablarga o‘rganishga intilishi ma’nosini bildiradi.

Ma’lumki, mazkur yondashuv ta’lim-tarbiya jarayonida shaxsda hayotiy ko‘nikmalarni tarkib toptirishga, uning raqobatbardoshligi va ish qobiliyati uchun muhim ahamiyatga ega bo‘lib, insonning ijtimoiy jamiyatda inklyuzivlik, ijtimoiy faol fuqarolik va shaxsiy rivojlanishini kuchaytirishga asoslangan uzluksiz ta’lim olish orqali muvaffaqiyatlarga erishish darajasini ta’minlaydi. “Lifelong learning” (uzoq muddatli o‘rganish) konsepsiyasi, ta’lim jarayonida o‘qituvchilarni malaka oshirish va o‘z-o‘zini rivojlantirishga chaqiradi. Bu, ayniqsa, bo‘lajak o‘qituvchining sifatlarini shakllantirishda innovatsion texnologiyalar yordamida amalga oshiriladi. Innovatsion texnologiyalar, ta’limda yangi yondashuvlar va metodlarni taklif etib, o‘qituvchining kasbiy rivojlanishiga yordam beradi.[2]

Innovatsion texnologiyalar va “lifelong learning”ning ahamiyati quyidagicha bo‘ladi:

1. **Ta’limning samaradorligini oshirish:** Innovatsion texnologiyalar o‘qituvchilarga yangi o‘quv metodlarini qo‘llash imkonini beradi. Masalan, interaktiv darslar, onlayn resurslar, raqamli vositalar yordamida o‘qituvchilar o‘z malakalarini rivojlantirishi va o‘quvchilarga yanada samarali ta’lim bera olishadi.
2. **O‘qituvchilarning malakalarini oshirish:** “Lifelong learning” ta’lim jarayonida doimiy ravishda yangi bilimlarni o‘zlashtirishni nazarda tutadi. Innovatsion texnologiyalar orqali o‘qituvchilar internet, onlayn kurslar, vebinarlar va boshqa resurslardan foydalanib, o‘z sohalarida malakalarini yangilab borishi mumkin.

3. **Kreativlik va innovatsion yondashuvlar:** Innovatsion texnologiyalar o'qituvchining kreativligini va ijodkorligini oshiradi. O'qituvchilar turli multimedia vositalari, raqamli o'yinlar yoki virtual haqiqat texnologiyalari orqali o'quvchilarning qiziqishini uyg'otishi va ta'lim jarayonini qiziqarli qilish imkoniyatiga ega bo'lishadi.
4. **Global ta'lim resurslaridan foydalanish:** "Lifelong learning" konsepsiyasi ta'lim oluvchi har bir kishining, shu jumladan o'qituvchining o'qish, o'rganish va malaka oshirish uchun cheksiz imkoniyatlar yaratadi. Innovatsion texnologiyalar orqali o'qituvchilar butun dunyodagi ta'lim resurslariga kirish imkoniyatiga ega bo'lishadi.
5. **Ta'lim jarayonini individualizatsiya qilish:** Innovatsion texnologiyalar yordamida o'qituvchilar o'z darslarini individual ehtiyojlarga moslashtirish imkoniyatiga ega. Bu o'quvchilarning turli xususiyatlariga va o'rganish uslublariga mos ta'lim berish uchun zarur.
6. **O'qituvchining o'z-o'zini baholash imkoniyati:** Innovatsion texnologiyalar orqali o'qituvchilar o'zlarining o'qitish usullarini tahlil qilish va baholash imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu o'z-o'zini rivojlantirish jarayonini osonlashtiradi. "Lifelong learning" konsepsiyasi bo'yicha o'qituvchilarning sifatlarini shakllantirishda innovatsion texnologiyalar katta ahamiyatga ega. Ular o'qituvchining malakasini oshiradi, o'quv jarayonini interaktiv, samarali va individualizatsiyalangan tarzda olib borishga yordam beradi.[4]

Uzluksiz ta'limning xalqaro tajribalarga asoslangan yo'lini yaratish bo'yicha bir nechta asosiy yo'nalishlar va maqsadlar mavjud. Ular quyidagilardir:

1. Uzluksiz ta'lim dasturlari va mexanizmlarini ishlab chiqish:

- Ta'limning turli darajalari va shakllarini uzluksizligini ta'minlaydigan dasturlarni ishlab chiqish. Bu ta'limning boshlang'ich, o'rta, yuqori va professional darajalarini qamrab olishni nazarda tutadi.
- Barcha yoshdagi guruhlar uchun malaka oshirish tizimini shakllantirish. Bu tizim, ehtiyojlarga asoslangan va yoshning har bir bosqichiga mos bo'lishi kerak.

- Norasmiy va zamonaviy talablar asosida ma'lumotli ta'limni rivojlantirish, rasmiy ta'lim turlarini qo'llab-quvvatlash.

2. Ta'lim dasturlarini tan olish va akkreditatsiya qilish tizimining takomillashuvi:

- Uzluksiz ta'lim dasturlarining akkreditatsiya qilishning milliy va xalqaro standartlarini ishlab chiqish.
- Ta'limning turli shakllarida olingan malakalarni tan olish mexanizmlarini yaratish.
- Natijalarni hujjatlashtirish uchun elektron portfellar va sertifikatlar kabi raqamli vositalarni joriy etish.

5. Uzluksiz ta'limning moliyaviy imkoniyatlarini ta'minlash:

- Uzluksiz ta'limni qo'llab-quvvatlash uchun davlat grantlari, subsidiyalar va ta'lim kreditlarini taqdim etish.
- Ish beruvchilarni xodimlarning inson kapitalini rivojlantirishga sarmoya kiritishga undash.
- Hayot davomida ta'lim olishni moliyalashtirish va taqsimlash mexanizmlarini yaratish.[5]

Asosiy qism. Uzluksiz ta'limning zamonaviy jamiyat va iqtisodiyot ehtiyojlariga javob beradigan inklyuziv va moslashuvchan ta'lim tizimi yaratish, mamlakat fuqarolarining vakolatlarini doimiy ravishda rivojlantirishga yordam beradi. Bu esa, o'z navbatida, inson kapitali va mamlakatning raqobatbardoshligini kuchaytirishga xizmat qiladi. Bu jarayonlar, global va mintaqaviy darajada mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda katta ahamiyat kasb etadi.[6]

O'zbekistonda uchinchi Uyg'onish davri sharoitida raqamli texnologiyalar uzluksiz ta'limni rivojlantirish va amalga oshirishda muhim omil sifatida ularning integratsiyasi va ishlatilishida sohadagi yangi imkoniyatlar va afzalliklarga olib kelmoqda. Uzluksiz ta'limni rivojlantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari mavjud.

Ushbu imkoniyat va afzalliklar mazmuni raqamli ta'lim texnologiyalarining uzluksiz ta'limni takomillashtirilishining mavjudligi va moslashuvchanligi:

-raqamli texnologiyalar o'quvchilarga istalgan vaqtda va istalgan joyda ta'lim resurslari va dasturlariga kirish imkonini beradi, bu esa uzluksiz ta'limni yanada qulay va moslashuvchan qiladi.

-onlayn platformalar va mobil ilovalar o'z tezligida va moslashtirilgan jadval asosida o'rganish imkoniyatlarini taqdim etadi.

Shaxsiylashtirish va moslashuvchanlik:

-mashinanirganish sun'iy intellekt algoritmlari tlim tajribasini shaxsiylashtirish va tarkibni individual ta'lim ehtiyojlari va uslublariga moslashtirish uchun ishlatiladi.

-raqamli texnologiyalar o'quvchilarning rivojlanishini kuzatib borish va ularga Real vaqtda fikr-mulohazalarni taqdim etish imkonini beradi.

Interaktivlik va hamkorlik:

-virtual sinflar va hamkorlik vositalari o'quvchilarga bir-biri bilan va o'qituvchilarbilanzaro aloqada blishga imkon beradi, bu esa yanada interaktiv vaz ichiga olgan ta'lim muhitini yaratadi.

-onlayn forumlar va ijtimoiy tarmoqlar talabalar o'rtasida hamkorlik va bilim almashishni osonlashtiradi.

Ta'lim imkoniyatlarini kengaytirish:

-raqamli texnologiyalar butun dunyo bo'ylab turli xil ta'lim resurslari va mutaxassislariga kirish imkoniyatini beradi.

-onlayn kurslar va dasturlar o'quvchilarga an'anaviy ta'lim muassasalari doirasidan tashqarida bilim va ko'nikmalarini kengaytirishga imkon beradi. **Innovatsion ta'lim**

formatlari:

-raqamli texnologiyalar virtual va kengaytirilgan haqiqat kabi innovatsion ta'lim formatlari uchun imkoniyatlarni taqdim etadi.

-ushbu texnologiyalar yanada immersiv va amaliy ta'lim muhitini yaratishga imkon beradi.

O'zbekistonda raqamli texnologiyalarning uzluksiz ta'limga integratsiyalashuvi bilim olish imkoniyatlarini kengaytirish, sifatini va innovatsionligini oshirishga xizmat qilib, bu har bir shaxsga bilim va ko'nikmalarini doimiy ravishda rivojlantirish, tez

o'zgaruvchan mehnat bozori talablariga moslashish va mamlakat taraqqiyotiga hissa qo'shish imkonini beradi.[7]

Xulosa. Yurtimizda uzluksiz ta'lim sifatini ta'minlashning barqaror va samarali tizimini yaratishga qaratilgan barcha harakatlar uzluksiz ta'lim doirasida olingan malakalarga bo'lgan ishonch va e'tirofni oshirishga xizmat qiladi. Bu, o'z navbatida, uzluksiz ta'limda ishtirok etishni rag'batlantiradi, inson kapitali sifatini oshiradi va mamlakatning iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishiga hissa qa'shadi. Mamlakatimizda uzluksiz ta'lim sifatini oshirishda uzluksiz o'qituvchilar, ish beruvchilar va umuman jamiyat tomonidan uzluksiz ta'lim dasturlariga bo'lgan ishonchni oshirishga yordam beradigan asoslangan yondashuvlar uzluksiz ta'lim tizimini takomillashtirishda xalqaro standartlarga muvofiqligini ta'minlaydi. Bu yurtimizda iqtisodiy o'sish, ijtimoiy taraqqiyot va uzoq muddatli farovonlikni boshqaradigan malakali, moslashuvchan va raqobatbardosh ishchi kuchini yaratish imkoniyatini oshiradi.

Foydalangan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning o'qituvchi va murabbiylar kuniga baig'shlangan tantanali marosimdagi nutqi. 2020-yil 30-sentabr.- <https://uza.uz/uz/posts/zbekiston-respublikasi-prezidenti-shavkat-mirziyeevningituv-30-09-2020>.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-limstandartlari va davlat ta'lim talablarini ishlab chiqish hamda joriy etish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risidagi Qarori.
3. Department of Education and Science (2000). Learning for Life: Paper on Adult Education. Dublin: Stationery Office.
4. Commission of the European Communities: Adult learning: It is never too late to learn.COM(2006) 614 final. Brussels, 23.10.2006
5. Rustambek Qo'ldoshev^{1,2,1}, Nargiza Dilova² and Nargiza Hakimova². Guiding left-handed students to a healthy lifestyle during the period of adaptation to school education//BIO Web of Conferences 120, 01049 (2024) MBFA 2024

6. Nargiza Hakimova. “Lifelong learning” tamoyili asosida bo‘lajak o‘qituvchilarni uzluksiz kasbiy rivojlantirishdagi o‘rni va ahamiyati//til va adabiyot.uz ilmiy-metodik elektron jurnal научно-методический электронный журнал scientific-methodological electronic journal//2025-yil, yanvar 1-son142-143 bet.

7. Хакимова Наргиза Супхоновна. Возможности концепции “lifelong learning” в повышении профессиональной культуры у будущих учителей// international scientific and practical conference “rapid development of multilateral international relations from a pedagogical point of view” 4 june, 2024 568-572

4. RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA O‘QUVCHILARNING PEDAGOGIK VA METODIK KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISH YO‘LLARI

Husenova Aziza Sharipovna

Buxoro davlat pedagogika instituti dotsenti, p.f.f.d. (PhD)

aziza_husenova@buxdpi.uz

Mardonova Ismigul Dilshod qizi

Buxoro davlat pedagogika instituti

1-kurs magistranti ismigulmardonova@gmail.com

Annotasiya. Ushbu maqolada raqamli texnologiyalar yordamida o‘quvchilarning pedagogik va metodik kompetensiyalarini rivojlantirish mexanizmlari, ularning ta‘lim jarayonidagi ahamiyati va samaradorlik omillari tahlil qilinadi. Raqamli texnologiyalar ta‘lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni tatbiq etish imkonini beradi va o‘quvchilarning nafaqat bilim olish, balki pedagogik va metodik kompetensiyalarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Zamonaviy ta‘lim jarayonida raqamli texnologiyalar muhim ahamiyat kasb etib, axborot olish, saqlash va uzatish jarayonlarini tezlashtirdi hamda tadqiqotchilar uchun ochiq elektron resurslardan foydalanish imkonini kengaytirilganligi yoritilgan.

Kalit so‘zlar: raqamlashtirish, texnologiya, kompetensiya, o‘quv jarayoni, axborot, masofaviy ta‘lim, sun‘iy intellekt, internet, sayt, integratsiya.